

PATVIRTINTA

Kauno r. Garliavos Juozo Lukšos gimnazijos
direktoriaus 2017 m. rugsėjo 27 d.
įsakymu Nr. V1-

SMURTO IR PATYČIŲ PREVENCIJOS IR INTERVENCIJOS VYKDYMO KAUNO R. GARLIAVOS JUOZO LUKŠOS GIMNAZIJOJE TVARKOS APRAŠAS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo Kauno r. Garliavos Juozo Lukšos gimnazijos tvarkos aprašo (toliau – Tvarkos aprašas) paskirtis – padėti gimnazijos bendruomenei užtikrinti sveiką, saugią, užkertančią kelią smurto, prievartos apraiškoms aplinką, kuri yra psichologiškai, dvasiškai ir fiziškai saugi.

2. Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo Kauno r. Garliavos Juozo Lukšos gimnazijos tvarkos aprašas nustato patyčių stebėsenos, prevencijos ir intervencijos vykdymą gimnazijoje.

3. Tvarkos aprašas remiasi šiais principais:

3.1. į smurtą, patyčias būtina reaguoti nepriklausomai nuo jų turinio (dėl lyties, seksualinės orientacijos, negalės, religinės ar tautinės priklausomybės, išskirtinių bruožų ar kt.) ir formos;

3.2. kiekvienas gimnazijos darbuotojas, pastebėjęs ar sužinojęs apie patyčias, turi reaguoti ir stabdyti;

3.3. veiksmų turi būti imamasi visais atvejais, nepriklausomai nuo pranešančiųjų apie patyčias amžiaus ir pareigų, bei nepriklausomai nuo besityčiojančiųjų ar patiriančių patyčias amžiaus ir pareigų;

4. Visi gimnazijos bendruomenės nariai turi būti supažindinti su Kauno r. Garliavos Juozo Lukšos gimnazijos Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarka. Mokiniai bei mokinių tėvai su tvarka, reglamentuota apraše, turi būti supažindinti tėvų susirinkimo metu ir patvirtinti tai savo parašu.

5. Tvarkos apraše vartojamos sąvokos:

5.1. smurtas - sąmoningas jėgos taikymas siekiant sužeisti ar įžeisti kitą asmenį, tai atviras ir sąmoningas fiziškai agresyvus elgesys kito žmogaus atžvilgiu.

5.2. patyčios – tai psichologinę ar fizinę jėgos persvarą turinčio asmens ar asmenų grupės tyčiniai, pasikartojantys veiksmai, siekiant pažeminti, įžeisti, įskaudinti ar kaip kitaip sukelti psichologinę ar fizinę žalą kitam asmeniui.

5.3. patyčios gali būti tiesioginės (atvirai puolant ir/ar užgauliojant) ir/ar netiesioginės (skaudinant be tiesioginės agresijos):

5.3.1. žodinės patyčios: pravardžiavimas, grasinimas, uжимas, užgauliojimas, užkabinėjimas, erzinimas, žeminimas ir kt.;

5.3.2. fizinės patyčios: mušimas, spardymas, spaudimas, dusinimas, užkabinėjimas, turtinė žala ir kt.;

5.3.3. socialinės patyčios: socialinė izoliacija arba tyčinė atskirtis, gandų skleidimas ir kt.;

5.3.4. elektroninės patyčios: skaudinančių ir gąsdinančių asmeninių tekstinių žinučių ir/ar paveikslėlių siuntinėjimas, viešų gandų skleidimas, asmeninių duomenų ir komentarų skelbimas, tapatybės pasisavinimas, siekiant sugriauti gerą vardą arba santykius, pažeminti ir kt.

5.4. patyčias patiriantis vaikas – mokinys, iš kurio yra tyčiojama.

5.5. besityčiojantysis/skriaudėjas – vaikas ar suaugęs, inicijuojantis patyčias ir/ar prisidedantis prie jų.

5.6. patyčias patiriantis suaugęs – administracijos atstovas, pedagogas, švietimo pagalbos specialistas ar techninis darbuotojas, iš kurio tyčiojasi mokinys (-iai).

5.7. patyčių stebėtojas – asmuo, matantis ar žinantis apie patyčias.

5.8. smurto ir patyčių prevencija – veikla, skirta patyčių rizikai mažinti, imantis mokyklos bendruomenės narių (vaikų, administracijos atstovų, pedagogų, švietimo pagalbos specialistų, kitų darbuotojų, tėvų (globėjų, rūpintojų) švietimo, informavimo ir kitų priemonių.

5.9. smurto ir patyčių intervencija – visuma priemonių, taikomų visiems patyčių dalyviams (patiriantiems, besityčiojantiems, stebėtojams), esant poreikiui įtraukiant jų tėvus (globėjus, rūpintojus).

5.10. smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos stebėseną – patyčių situacijos gimnazijoje stebėjimas, renkant, analizuojant faktus ir informaciją, svarbią šio reiškinio geresniam pažinimui bei valdymui, reiškinio tolimesnės raidos ir galimo poveikio prognozavimas.

6. Tvarkos aprašas parengtas vadovaujantis Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija; Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu, Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymu „Smurto prevencijos įgyvendinimo mokyklose rekomendacijos“, Lietuvos Respublikos vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymu, Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymu, Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymu, kitais įstatymus įgyvendinančiais teisės aktais.

II. SMURTO IR PATYČIŲ STEBĖSENA, PREVENCIJA IR INTERVENCIJA GIMNAZIJOJE

7. Smurto ir patyčių prevencija ir intervencija yra svarbi gimnazijos veiklos dalis, kurios planavimu, organizavimu ir stebėseną rūpinasi gimnazijos direktorius, Vaiko gerovės komisijos nariai, klasių vadovai, direktoriaus pavaduotojai ugdymui, o jos vykdyme dalyvauja visi gimnazijos bendruomenės nariai.

8. Gimnazijos direktorius yra atsakingas už gimnazijos tvarkos aprašo parengimą ir vykdymą, už stebėsenos rezultatais paremto kasmetinio mokyklos smurto ir patyčių prevencijos priemonių plano parengimą, jo pristatymą mokyklos bendruomenei ir vykdymą.

9. Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkos įgyvendinimą koordinuoja vaiko gerovės komisija, kurie kiekvienais mokslo metais:

9.1. inicijuoja anoniminę vaikų apklausą;

9.2. atlieka gimnazijoje fiksuotų pranešimų apie smurtą ir patyčias analizę;

9.3. remiantis apklausos ir pranešimų apie smurtą ir patyčias analizės duomenimis, rengia smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos priemonių planą;

9.4. aptaria turimą informaciją, svarsto prevencijos ir intervencijos priemonių taikymo plano turinį vaiko gerovės komisijos posėdyje;

9.5. teikia siūlymus gimnazijos direktoriui dėl smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos priemonių įgyvendinimo gimnazijoje, gimnazijos darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo patyčių prevencijos ar intervencijos srityje ir kitais klausimais;

9.6. esant reikalui, teikia siūlymus gimnazijos direktoriui dėl Kauno r. Garliavos Juozo Lukšos gimnazijos Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos tvarkos aprašo tobulinimo;

9.7. atlieka kitus gimnazijos Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos tvarkos apraše numatytus veiksmus.

10. Klasės vadovai kasmet išanalizuoja ir apibendrina turimus pranešimus apie smurtą, patyčias, informuoja vaiko gerovės komisijos narius, koordinuojančius vykdymo tvarką, apie prevencijos, intervencijos taikomų priemonių rezultatus klasėje, teikia kitą svarbią informaciją, susijusią su patyčiomis.

III. SMURTO IR PATYČIŲ INTERVENCIJA GIMNAZIJOJE

11. Visais įtariamų ir realių patyčių atvejais **kiekvienas gimnazijos darbuotojas** reaguodamas:
- 11.1. įsikiša įtarus ir/ar pastebėjus patyčias – nutraukia bet kokius tokį įtarimą keliančius veiksmus, esant elektroninėms patyčioms, išsaugo įrodymus;
 - 11.2. primena vaikui, kuris tyčiojasi, gimnazijos nuostatas ir elgesio taisykles;
 - 11.3. jei vaikui reikia pagalbos, kreipiasi į pagalbą galinčius suteikti asmenis (tėvus (globėjus, rūpintojus) ar gimnazijos darbuotojus) ar institucijas (pvz., policija, greitoji pagalba);
 - 11.4. informuoja klasės vadovą/-us apie įtariamas ir/ar įvykusias patyčias, elektroninių patyčių atveju, pateikia išsaugotus įrodymus;
 - 11.5. jei informuoja tiesiogiai vaiko gerovės komisijos pirmininką, psichologą ar socialinį pedagogą apie įtariamas ir/ar įvykusias patyčias (ar elektronines patyčias), kartu pateikia užpildytą pranešimo apie smurtą ar patyčias formą (Priedas Nr. 1).
12. **Klasės vadovas** gavęs informaciją apie įtariamas ir/ar įvykusias patyčias:
- 12.1. išsiaiškina situaciją, nustato, ar tai patyčių atvejis;
 - 12.2. organizuoja individualius pokalbius su patyčių dalyviais, informuoja nukentėjusio vaiko ir skriaudėjo tėvus (globėjus, rūpintojus), esant poreikiui kviečia juos dalyvauti pokalbiuose;
 - 12.3. užpildo pranešimo apie smurtą ir patyčias formą (Priedas Nr. 1); ją perduoda vaiko gerovės komisijos pirmininkui, psichologui ar socialiniam pedagogui;
 - 12.4. nuolat stebi ir koordinuoja auklėtinių santykius, kuria psichologiškai saugų klasės mikroklimatą (vykdo patyčių prevenciją), pastebi ir reaguoja į smurtą, patyčias, užtikrina mokinių saugumą, bendradarbiauja su tėvais (globėjais, rūpintojais) apie auklėtinių elgesį ir pasiekimus;
 - 12.5. klasės vadovas, konsultuojamas VGK nario (psichologo ar kito pagalbos vaikui specialisto), dirba su likusia klasės dalimi (stebėtojais, pritariančiais ir nepritariančiais mokiniais).
13. Užpildytą formą priėmęs asmuo (**vaiko gerovės komisijos pirmininkas, psichologas ar socialinis pedagogas**) formą registruoja Smurto ir patyčių atvejų registracijos žurnale (žurnalas pildomas elektroninėje erdvėje „debesyse“):
- 13.1. imasi spręsti patyčių situaciją, rengia pagalbos planą;
 - 13.2. psichologas, socialinis pedagogas individualiai dirba su nukentėjusiu ir su skriaudėju, suteikia metodinę pagalbą nuskriausto mokinio ir skriaudėjo tėvams, dirba su kitais klasės mokinių tėvais;
 - 13.3. esant sudėtingesnei situacijai, inicijuoja vaiko gerovės komisijos posėdį;
 - 13.4. rengia susirinkimus, inicijuoja pokalbius su rizikos grupės šeimomis.
14. **Vaiko gerovės komisija**, įvertinusi turimą informaciją:
- 14.1. numato veiksmų planą (gali būti individualūs pokalbiai su skriaudėju, skriaudžiamuoju, stebėtojais, jų tėvais, klase, kt. priemonės), supažindina su jo nevykdymo pasekmėmis skriaudėją ir jo tėvus (globėjus, rūpintojus); esant poreikiui koreguoja veiksmų planą;
 - 14.2. informuoja gimnazijos direktorių apie esamą situaciją;
 - 14.3. vykdo plane numatytas veiklas, stebi, analizuoja, organizuoja pakartotinius susirinkimus situacijos įvertinimui.
15. **Psichologas:**
- 15.1. atlieka aktualius mokykloje psichologinius tyrimus atsižvelgdamas į mokyklos bendruomenės poreikius;
 - 15.2. atlieka mokinių veiklos ir elgesio pamokų metu stebėseną;
 - 15.3. inicijuoja, rengia ir įgyvendina smurto ir patyčių prevencines programas;
 - 15.4. rengia individualias rekomendacijas mokinio psichologinėms, asmenybės ir ugdymosi problemoms spręsti;
 - 15.5. konsultuoja psichologinių, asmenybės ir ugdymosi problemų turinčius mokinius, jų tėvus;
 - 15.6. įvertina mokinio galias ir sunkumus, raidos ypatumus, psichologines, asmenybės ir ugdymosi problemas.

16. **Socialinis pedagogas:**

16.1. atlieka nuolatinę patyčių atvejų stebėseną, surenka informaciją apie patyčių situaciją (dažnumą, vietą, patyčių dalyvius ir kt.), teikia informaciją V GK;

16.2. inicijuoja, rengia ir įgyvendina smurto ir patyčių prevencines programas;

16.3. individualiai dirba su mokiniais, kurie tapo aukomis ir agresoriais, suteikia metodinę pagalbą nuskriausto mokinio ir skriaudėjo tėvams, dirba su kitais klasės mokinių tėvais;

16.4. bendradarbiauja su įvairiomis organizacijomis bei institucijomis.

17. **Gimnazijos direktorius**, sužinojęs apie gimnazijos darbuotojo patiriamas patyčias arba gimnazijos darbuotojo tyčiojimąsi, privalo nedelsiant imtis priemonių.

17.1. skatina gimnazijos bendruomenę imtis atsakingų veiksmų, įsakymu patvirtina Vaiko gerovės komisijos sudėtį, patyčių prevencijos planą;

17.2. sudaro sąlygas visiems patyčių dalyviams kalbėtis ir spręsti problemas.

18. **Mokytojai** turi užtikrinti ugdomų mokinių saugumą, t.y. pamatyti ir reaguoti į patyčias, informuoti apie patyčias klasės vadovą, per pamokas sukurti saugią aplinką kiekvienam mokiniui.

19. **Tėvai** turi bendrauti ir bendradarbiauti su gimnazijos bendruomene, dalyvauti vaiko mokyklos gyvenime, padėti spręsti vaikų problemas, teikti pasiūlymus dėl saugesnės aplinkos gimnazijoje kūrimo. Tėvai, kurie žino ar įtaria, kad vaikas patiria patyčias ar yra jų sukėlėjas, turi nedelsdami kreiptis į klasės vadovą.

20. **Mokiniai** turi dalyvauti saugios gimnazijos kūrimo veikloje, mažinant patyčių apraiškas, sprendžiant konkrečius smurtinius incidentus.

21. Vaikui pasityčiojus iš gimnazijos darbuotojo, asmuo pastebėjęs ir/ar įtaręs patyčias turėtų informuoti gimnazijos direktorių, kuris imasi gimnazijos tvarkos apraše ar kituose gimnazijos dokumentuose numatytų veiksmų.

22. Gimnazijos darbuotojui pasityčiojus iš vaiko, asmuo pastebėjęs ir/ar įtaręs patyčias turėtų informuoti gimnazijos direktorių, kuris imasi gimnazijos tvarkos apraše ar kituose gimnazijos dokumentuose numatytų veiksmų.

23. Kitiems patyčių dalyviams pagal individualius poreikius gimnazijoje teikiama švietimo pagalbos specialistų ar kitos reikalingos pagalbos priemonės smurtą ar patyčias patyrusiems ar smurtavusiems dalyviams, stebėtojams, mokinių tėvams (globėjams, įtėviams).

24. Tais atvejais, kai gimnazijoje yra kitos priežastys dėl kurių negali būti teikiama švietimo pagalba ar netikslinga ją teikti, gimnazijos vaiko gerovės komisijos pirmininkas, suderinęs su Švietimo centro direktoriumi, nukreipia mokinį (tėvus/globėjus) į Švietimo centro pagalbos tarnybą.

IV. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

25. Visi dokumentai, esantys vaiko asmens byloje, ir duomenys, susiję su vaiku ir jo asmeniniu gyvenimu yra konfidencialūs ir naudojami tik tiek, kiek tai būtina atsakingiems fiziniams ar juridiniams asmenims atlikti pavestas funkcijas, užtikrinti vaiko teises ir teisėtus interesus.

26. Tvarkos aprašas skelbiamas gimnazijos internetinėje svetainėje.

V. KOMANDINIO DARBO, SPRENDŽIANT SMURTO, PATYČIŲ ATVEJUS GIMNAZIJOJE, TVARKOS APRAŠO PRIEDAI

27. Pranešimo apie smurtą ir patyčias forma (priedas Nr.1).

28. Rekomendacijos klasių auklėtojams, kaip paskatinti mokinius reaguoti į smurtą ir patyčias (priedas Nr.2).

29. Rekomendacijos mokinių tėvams/globėjams dėl smurto ir patyčių prevencijos (priedas Nr.3).
 30. Rekomendacijos mokiniams, kaip reaguoti į patyčias (priedas Nr.4).
 31. Reagavimo į patyčias ir pagalbos joms įvykus planas (priedas Nr.5).
-

1 priedas

Įtariant patyčias, vienas svarbių elementų yra tokio elgesio pasikartojamumas. Žymėti pastebėtus faktus, kitų perduotą informaciją apie patyčias svarbu dėl šio reiškinio atskleidimo kitiems asmenims – vaikų tėvams, pedagogams ar esant poreikiui kitiems specialistams. Taip pat dėl patyčių masto mažėjimo įvertinimo.

**KAUNO R. GARLIAVOS JUOZO LUKŠOS GIMNAZIJOS
PRANEŠIMO APIE SMURTĄ IR PATYČIAS FORMA
NR.**

Pranešimo data

Ugdymo įstaigos pavadinimas Kauno r. Garliavos Juozo Lukšos gimnazija

Bendrieji duomenys:

Kam pranešta apie patyčias:	
Kas pranešė apie patyčias:	
Kada įvyko patyčios (data, val.):	
Kur įvyko patyčios:	
Kokia patyčių forma naudota ar įtariama, kad buvo naudota:	
☐ Fizinės: vaiko užgauliojimas veiksmais (pargriovimas, įspyrimas, kumštelėjimas, spjaudymas, daiktų atiminėjimas ar gadinimas, plaukų pešiojimas ir pan.);	
☐ Socialinės: įvairūs gąsdinantys, bauginantys gestai, ignoravimas, siekiant parodyti, kad vaikas yra nepageidaujamas ar atstumiamas;	
☐ Elektroninės: patyčios vykstančios elektroninėje erdvėje: socialiniuose tinkluose, kitose vietose internete, naudojant mobiliuosius telefonus (nemalonių žinučių arba elektroninių laiškų rašinėjimas, skaudinantis bendravimas pokalbių kambariuose, vaiko asmeninio gyvenimo detalių viešinimas, tapatybės pasisavinimas ir pan.).	
☐ Kiti pastebėjimai (įrašyti) _____ .	
Ar yra žinomas tokio elgesio pasikartojamumas:	

Duomenys apie patyčių dalyvius:

Vaiko, <u>patyrusio patyčias</u> vardas, pavardė, amžius, klasė:	
Vaiko/-ų, <u>kuris tyčiojosi</u> vardas, pavardė, amžius, klasė:	
Vaiko/-ų, <u>stebėjusio patyčias</u> vardas, pavardė, amžius, klasė:	

Išsamesnė informacija apie įvykį:

--

Gimnazijos pedagogo ar kito darbuotojo elgesys šioje patyčių situacijoje:

--

Veiksmų po įvykio, planas su:

Vaiku patyrusiu patyčias:	
Vaiku, kuris tyčiojosi:	
Stebėtojais:	
Patyčių dalyvių tėvais:	
Kitais gimnazijos darbuotojais:	
Kita (įrašyti):	

2 priedas**REKOMENDACIJOS KLASIŲ VADOVAMS, KAIP PASKATINTI MOKINIUS
REAGUOTI Į SMURTĄ IR PATYČIAS**

1. Kuriant draugišką klasės mikroklimatą, formuoti nuostatą: „Kiekvienas atsakingas už tai, kas vyksta“.
2. Mokiniai įsipareigoja reaguoti į patyčias, savo įsipareigojimus tvirtina kiekvienų mokslo metų rugsėjo 1d. pasirašydami po Moksleivių elgesio taisyklėmis.
3. Reguliariai priminti mokiniams, kad jie gali reaguoti į patyčias:
 - 3.1. ignoruodami priekabautoją;
 - 3.2. praeidami pro šalį ir pasakydami: „Tai yra patyčios!“;
 - 3.3. informuodami suaugusįjį.
4. Pabrėžti, kaip svarbu nesudaryti „televizoriaus“ principo: „Stoviu, stebiu, kas vyksta, ir nieko nedarau“.
5. Sukurti kiekvienoje klasėje mokinių reagavimo į patyčias taisykles.
6. Atskirai dirbti su tiksline mokinių grupe – stebėtojais, t. y. naudojant aktyviusius metodus, pastiprinti tuos mokinius, kurie palaiko skriaudžiamą mokinį, bet nieko nedaro, paskatinti juos reaguoti, pagirti.
7. Parašyti laiškus visiems klasės mokinių tėvams apie tai, kaip svarbu vaiko mokymuisi gera savijauta, emocinė būklė mokykloje, atkreipiant dėmesį į patyčių problemą, paraginant vaikus ir tėvus apie tai nuolat kalbėtis, paprašyti, kad tėvai informuotų klasės vadovą, jeigu jų vaikai stebi (mato) patyčias.
8. Stebėti situaciją klasėje, reguliariai aptarti su mokiniais stebėjimo rezultatus.

3 priedas**REKOMENDACIJOS MOKINIŲ TĖVAMS/ GLOBĖJAMS DĖL SMURTO IR PATYČIŲ
PREVENCIJOS**

1. Aptarkite individualiai su vaiku mokyklos vidaus taisykles. Skirkite tokiam pokalbiui laiko ne tik tada, kai jis prasižengia. Paaiškinkite, kodėl manote, kad mokyklos taisyklės yra teisingos.
2. Suformuokite elgesio taisykles namuose.
3. Pakalbėkite su savo vaiku apie smurtą, matomą per televiziją. Aptarkite smurtinius kompiuterinius žaidimus, netinkamus įvykius kieme. Paaiškinkite, kokias pasekmes sukelia smurtas.
4. Pamokykite, kaip vaikas gali spręsti problemas. Pagirkite, jeigu konfliktines situacijas jūsų vaikas išsprendė nepanaudodamas smurto.
5. Pamokykite vaiką, kaip savo pyktį išreikšti tinkamu būdu. Paaiškinkite, kad pykčio rodymas, mušant ar įžeidžiant kitus, yra netinkamas būdas. Jeigu jūs, kaip tėvas ar mama, supykstate, parodykite vaikui savo pavyzdžiu, kaip galima pyktį išreikšti tinkamu būdu (pasakant žodžiais „aš pykstu“, padaužant į pagalvę, padarant 20 pritūpimų ir pan.).
6. Padėkite vaikui suprasti, kad žmonės gali skirtis savo išvaizda, gali turėti kitokią nuomonę.
7. Pastebėkite, jeigu vaikas pradėjo elgtis keistai. Gal jis pradėjo dažniau pykti, gal pradėjo nebesutarti su savo draugais ar bendraklasiais, gal pasidarė žiaurus su gyvūnais. Padėkite vaikui, pasitarkite su psichologu ar patikimu žmogumi jūsų aplinkoje.
8. Nuolat bendraukite su vaiku, prašykite, kad vaikas jus visada informuotų, kur jis yra, ką jis daro. Susipažinkite su vaiko draugais.
9. Jei matote, kad vaiko draugai netinkamai elgiasi, aptarkite tai su vaiku.
10. Dalyvaukite mokyklos gyvenime. Apsilankykite įvairiuose renginiuose, nuolat stebėkite, kaip vaikui sekasi atlikti namų darbus. Reguliariai teiraukitės klasės auklėtojo, kaip sekasi jūsų vaikui. Dalyvaukite tėvų susirinkimuose.
11. Prašykite, kad mokykla įtrauktų vaiką į popamokinę veiklą.
12. Tapkite bent kartą metuose savanoriu. Suorganizuokite tėvų – moksleivių diskusiją apie smurtą mokykloje.
13. Jeigu matote, kad kiti Jums pažįstami tėvai nepadedą savo vaikams spręsti smurto problemų, padėkite jiems, nesmerkite už netinkamą elgesį. Mokėkite argumentuotai apginti savo nuomonę.

4 priedas**REKOMENDACIJOS MOKINIAMS, KAIP REAGUOTI Į PATYČIAS**

1. Būk draugiškas su mokiniu, kuris patiria patyčias. Parodyk jam, kad tu matai, kas su juo vyksta ir kad tai tau rūpi. Jei gali, pasistenk dažniau būti su juo – priekabiautojui bus sunkiau tyčiotis, kai skriaudžiamasis bus ne vienas.

2. Paragink mokinį, kuris patiria patyčias, pasipasakoti kam nors: kokiam nors suaugusiajam žmogui, kuriuo jis pasitiki.

3. Papasakok kam nors apie tai, ką matei. Kartais mokiniai, patiriantys patyčias, patys nedrįsta niekam pasakoti, bijo, kad jais nepatikės, bijo smurtautojo keršto. Atmink, kad priekabiautojas taip pat dažnai bijo, kad kas nors sužinos apie tai, kas vyksta.

4. Nesityčiok, nors taip elgiasi tavo draugai. Lengva prisijungti prie kitų vaikų ir priekabiauti prie ko nors, kas yra už kitus silpnesnis. Nesityčiodamas tu parodysi, kad galima elgtis kitaip.

5 priedas

**KAUNO R. GARLIAVOS JUOZO LUKŠOS GIMNAZIJOS
REAGAVIMO Į PATYČIAS IR PAGALBOS JOMS ĮVYKUS PLANAS**